

kerkⁱⁿde stad

Pastoraal jaarverslag 2017

'Hervormen' thema pastoraal jaarverslag

In het herdenkingsjaar van de kerkhervorming 2017 beleefde ook de Protestantse Gemeente Utrecht op diverse gebieden een voortgaande reformatie. Zo fuseerden er wijkgemeenten, wisselden predikanten van werkplek en kregen kerkgebouwen een andere functie. Het valt allemaal te lezen in dit veelkleurige jaarverslag, onderdeel van het stedelijke kerkblad der PGU.

Zoals gewoonlijk betreft het in de lente het pastoraal jaarverslag, omdat samenstelling van het cijfermatige kalenderjaar meer tijd en accountantswerk kost. Dat wordt wel het najaar, waarschijnlijk het septembernummer van Kerk in de Stad.

De redactie bedankt de wijk-scriba's voor het aanleveren van de artikelen, en PGU-bestuurssecretaris Karin Oostenbruggen voor de zorgvuldige coördinatie van dit jaarverslag.

"Voor alles wat gebeurt is, is er een uur, een tijd." Met deze wetenschap, aanvaarding en het geloof dat God met ons is in hoogte- en dieptepunten in ons leven, kunnen we terugkijken op 2017. Voor de Nieuwe Kerk en haar leden een dynamisch jaar met veel nieuws.

Harmen van Doorn

We mochten in 2017 bijna honderd nieuwe leden omarmen, die zich actief meldden. We deden dat door hen welkom te heten in de eerste dienst van de maand, ze werden bezocht door een wijkcontactpersoon of ouderling, er was de mogelijkheid om tussentijds in te stromen een kring en we hadden twee specifieke welkomstavonden.

De behoefte aan pastorale gesprekken groeit, er gebeurt veel op persoonlijk vlak. Onze ouderling ouderen bezoekt elke week twee tot drie ouderen. Daarnaast zijn we op het gebied van gebedspastoraat bezig met een team van mensen die gebedspastoraat kunnen en willen geven. Mooi om te zien dat daar ook gebruik van gemaakt wordt.

Project

In het voorjaar stonden de tijd van de themadiensten en kringavonden in het teken van het project 'Feest van het Koninkrijk', naar aanleiding van het gelijknamige boek van Ronald Westerbeek. Hierin gingen we stapsgewijs langs de zinnen uit het 'Onze Vader'. Ook in het kader van dit project werd een Running Dinner georganiseerd: in groepjes langs verschillende gemeenteleden voor de maaltijd.

Duurzaamheid

Een aantal Nieuwe Kerkers komen bij elkaar vanuit het verlangen duurzamer te leven en anderen hiermee te inspireren. Zo was er in een kerkdienst een live quiz met duurzame vragen. En er waren challenges: leden konden zich aansluiten bij app-groepen om tips te delen of te ontvangen en ervaringen ermee te delen.

Open

Hoewel onze kerk een oud gebouw is, verkennen we of we dit steeds duurzamer kunnen gebruiken: door te investeren in energiezuinige verlichting en andere apparatuur. Dankzij de samenwerking met Zaalverhuur 7 is de Nieuwe Kerk ook doordeels veel vaker open. Hierdoor komen buurtbewoners soms

* Zondagsdienst in de Nieuwe Kerk.

even langs voor een kijkje in de kerk. Dat kon overigens ook tijdens de Kerkennacht.

Verhalen

Geïnspireerd door *Humans of New York* (project op Facebook) is een soortgelijk initiatief gestart: 'Mensen van Jezus'. Wekelijks is er een inspirerend en bemoedigend verhaal uit het leven van een Nieuwe Kerker.

Collecten

In de adventsperiode heeft de Nieuwe Kerk geld ingezameld voor een naschools programma voor verwaarloosde Roemeense zigeunerkinderen (via stichting Fundatia Maranatha Romale). Dit

doel werd aangedragen door de kerkleden Anke en Mark Nijdam, die er al sinds 2005 persoonlijk bij betrokken zijn.

Digitaal

Dat collecteren gebeurde ook met de NK-app. In 2017 steeg het gebruik van de app flink en werd het een vast onderdeel van de kerk. In de app is naast collecteren van alles te vinden: de liturgie, ledenlijst en een prikbord. De app helpt gemeenteleden meer in verbinding met elkaar en de kerk te staan.

Intrede

De aanstelling van ds Lydia Kansen is in 2017 verlengd. Na de

zomer werd ds Dirk de Bree bevestigd. Bij de intrededienst van Dirk de Bree stond centraal: 'Bidt dan de Heer van de oogst dat hij werklui uitdrijft, Zijn oogst in.' Dat is wat we belangrijk vinden: samen bidden om werklui, zodat we allemaal meedoen en niet (belangstellend) aan de zijlijn staan. Als dat geen hervormen tot gevolg heeft...

Auteur is ouderling communicatie van de Nieuwe Kerk.

Meer weten over de Nieuwe Kerk? Kijk op onze website, die we in het najaar hebben vernieuwd: www.nk-utrecht.nl.

* Gemeentezondag september 2017.

* Sisterhood 2017 (foto's Inge Kalle-den Oudsten).

Marloes Dankers en
Annemieke Schuur

De hervormer Maarten Luther sprak: “Hoed u voor het ‘kan niet’”. De uitspraak zou zomaar kunnen passen in een hedendaagse zelfontplooiingscursus. Je kunt alles! Als je maar wilt, dan bereik je het! Hoed je voor het ‘kan niet!’

Het is ook een uitspraak die van toepassing is op het wel en wee van de Zuilense wijkgemeente in 2017. De voorzichtige plannen voor een nieuwe Kerk op Zuilen werden concreter, met de gezamenlijke startdienst in september 2017 als ultiem teken van ‘het kan wel’. Jaren leek het ondenkbaar: twee gemeenten, Bethelkerk en Oranjekapel, die één zouden worden. Twee gemeenten met een lange geschiedenis, een eigen historie, een eigen manier van vieren. In 2017 bleek: het kan!

Op Zuilen werd gedroomd. Gedroomd van een nieuwe kerk. Een herkenbaar punt in de wijk, voor wie rust zoekt, voor wie God zoekt. Eén gemeente, een groep mensen verzameld rond een kampvuur. Jong, oud, hoogopgeleid, laagopgeleid, autochtoon, allochtoon. Dat is de droom van de kerk van Zuilen. Een dynamische, duurzame en diverse kerk voor iedereen. Met als toekomstplan een ‘nieuw oud’ gebouw, een

Een nieuw gevormde Kerk op Zuilen

* Startdienst van het seizoen 2017-2018 van Kerk op Zuilen (foto Johanne Boot).

verbouwde Bethelkerk waarin kerk en klooster samen komen. Om van daaruit aanwezig te zijn midden in de wijk. Om te tonen aan Zuilen dat er een hoopvol geluid blijft klinken. Dat dromen met God kan leiden tot ‘het kan’!

Drietal ‘hervormingen’
We noemen een drietal concrete ‘hervormingen’.
- Het gebouw van de Oranjekapel is opnieuw vormgegeven, na jaren achterstallig onderhoud. Naar ieders wens? Dat is lastig...

maar wel met het perspectief op straks (in 2019) het nieuwe Kerk en Klooster op Zuilen.
- We kennen vijf typen vieringen vanaf september, deels trouwd, deels nogal opnieuw gevormd. Zijn we het eens over

een vorm (en over onze geloofsopvattingen daaronder)? Nog niet, daar ligt een uitdaging voor 2018.

- We zijn gestart met de ‘buurten’: kleine kringen, gebaseerd op fysieke nabijheid, waarin mensen elkaar ontmoeten, omzien naar elkaar, en samen afspreken welke vorm dat krijgt. Een mooie eerste start! Ook een beweging die aansluit op een geringere inzet van beroepskrachten; Zuilen heeft in nauwelijks 1,5 jaar afscheid genomen van 3 predikanten en 1 kerkelijk werker...

2017: het jaar van ‘het kan wel’. Zoals een – eerder gebruikt – lied het beschreef over het samengaan van gemeenten op Zuilen:

*Samen Kerk-zijn hier in Zuilen
Samen tot de eer van God
Jezus Christus, Hij bezielt ons
Veilig is bij Hem ons lot.
Huis en herberg
Hier in Zuilen
Samen tot de eer van God.*

*Zet daarom de deur wijd open
Nodig binnen, heel gastvrij.
’t Hart van deze wijk gaat open,
nieuwe geestkracht maakt ons blij.
Huis en herberg
Hier in Zuilen
Nodig binnen, heel gastvrij.*

Auteurs zijn respectievelijk scriba en predikant van deze wijkgemeente.

Wilhelminakerk nu pioniersplek

Alfred Boom

In 2017 heeft de Wilhelminagemeente veel kansen en uitdagingen gehad. Eerst een zoektocht naar totaal nieuw gebruik van het kerkgebouw, vernieuwing van het wijkwerk met onder andere de pioniersplek Begane Grond en later in het jaar de ontvlechting van de wijkgemeente.

Wij zijn ervan overtuigd dat de aanwezigheid van onze geloofsgemeenschap in deze wijk (Utrecht (Zuid)Oost) onmisbaar is om Gods aanwezigheid hier tastbaar en ervaarbaar te laten zijn. Daarom hebben we ons gericht op het doorgaan met onze activiteiten in de wijk en in ons kerkgebouw. Als geloofsgemeenschap hebben wij ons in de afgelopen jaren een duidelijke plaats verworven, niet alleen door ons prominent in deze Amsterdamse School-wijk aanwezige gebouw, maar ook door onze wijkgerichte activiteiten, die zowel in onze kerk als de naastgelegen Huiskamer van de Schilderbuurt plaatsvinden. Onze activiteiten staan nadrukkelijk open voor iedereen; en regelmatig mogen wij dan ook nieuwe bezoekers verwelkomen.

Netwerken

In tal van netwerken draaien wij mee en dragen wij ons steentje bij. De Wilhelminagemeente is zodoende een gewaardeerde samenwerkingspartner geworden, niet alleen van collega-geloofsgemeenschappen, maar zeker ook

van maatschappelijke en welzijnsorganisaties.

Met veel energie zijn maandelijkse rommelmarkten georganiseerd op elke eerste zaterdag van de maand. Mensen konden spulletjes verkopen, waarvan dan de opbrengst bestemd was voor het behoud van het gebouw. Verkopers waren behalve gemeenteleden ook vele buurtgenoten, die het behoud van de kerk ter harte blijkt te gaan! Steeds was er ook een gezellige koffiehoeke, waarin ook allerlei eigengemaakte baksels gretig aftrek vonden.

Benefietconcerten

Daarnaast werden ook op de derde zondag van de maand benefietconcerten georganiseerd. Hierbij was de toegang vrij, maar werd een gift gevraagd voor het onderhoud van het kerkgebouw. Zo konden bezoekers genieten van mooie muziek en tegelijk kennismaken met een bijzonder gebouw in Amsterdamse Schoolstijl en zo een bijdrage leveren aan het behoud van dit zozeer met deze wijk verbonden gebouw. Gelukkig werden vele koren, orkesten en ensembles bereid gevonden voor dit doel een benefietconcert te geven. Onder andere door deze geldwervingsacties kon het tekort op de begroting langzaam worden omgebogen in zelfs een klein overschot. Dat geeft de gemeenteleden moed!

Festival

Intussen stond het ‘gewone’ kerkenwerk ook niet stil. Vooral pi-

* De wijkgemeente in wording...

* De Wilhelminakerk neemt zowel letterlijk als figuurlijk een prominente plek in, in de Amsterdamse School-wijk van Utrecht Zuidoost.

oniersplek ‘Begane Grond’ ging haar vleugels uitslaan. Zo is in de zomer onder meer het ‘Zin in de zomerfestival’ georganiseerd:

een weekeinde waarin bezinning en verstillingsamengingen met kunst en samen eten en ervaringen uitwisselen. Ook zijn tijdens

twee brainstormsessies buurtbewoners betrokken bij de vraag wat er zoal met het kerkgebouw en de voormalige kosterswoning zou kunnen gedaan. Met de verzamelde ideeën gaan we zeker ons voordeel doen.

De Wilhelminagemeente zelf bleef intensief nadenken over haar voortbestaan en haar rol in het geheel van de stad en de PGU. Door de keuze van de Marcuskerk om zich te gaan richten op een fusie met de Nicolaïkerk kwam dit proces in een stroomversnelling. (Hoe) kon de Wilhelminasectie alléén verdergaan? Gaandeweg werd duidelijk dat wij graag als zelfstandige wijkgemeente door wilden gaan. Aangezien aan een aantal basisvoorwaarden nog niet meteen voldaan kan worden, is in samenspraak met de Algemene Kerkenraad gekozen voor een termijn van ongeveer twee jaar als ‘missionaire wijkgemeente in wording’. Indien het lukt om in die termijn aan de basisvoorwaarden voor zelfstandigheid te gaan voldoen, zal de Wilhelminawijk weer een zelfstandige wijkgemeente van de PGU zijn.

Al pratend, nadenkend en overlegend hebben wij onszelf in dit proces dus ‘hervormd’ van een bescheiden helft van een samengestelde wijkgemeente tot een zelfbewuste zelfstandige wijkgemeente (in wording).

Auteur is scriba van de wijkgemeente Wilhelminakerk.

Hervormen... zit De Haven in het dna

Jolien van Braak

Door het pionieren is hervormen in het DNA van De Haven gaan zitten. Soms gedwongen door de situatie, bijvoorbeeld toen we op zoek gingen naar nieuwe, goede huisvesting voor de Haven in de wijk na de verkoop van de Triumfatorkerk in april, maar vooral door luisteren naar God, ontdekken, uitproberen en evalueren van de dingen die we ondernemen.

Maar we zijn niet alleen aan het zoeken: 2017 was juist een jaar van continueren van de in 2016 ingezette koers met vernieuwde samenkomsten op basis van de nieuw geformuleerde kernwoorden: Samen (HavenAnker), Jezus (HavenVuur), Contact (HavenMaaltijd). Daarnaast hielden we een evaluatie waarin we met verschillende mensen, Havenaren, incidentele bezoekers en ons stedelijk en landelijk netwerk, hebben teruggekeken en vooruitgeblikt. 2017 was een gezegend jaar! We zijn onder andere gezegend met een diversiteit aan (vaste) bezoekers, met aantallen variërend van 25 bij het HavenAnker of HavenVuur tot zo'n 60 bij de Havenmaaltijd.

* De bemensing van de koffiefiets. Ds Marius van Duijn is inmiddels vertrokken (eigen foto's).

Quotes uit de evaluatie:

"Als je nu ziet wie er komen, dan is dat een godswonder, de gemixte club van mensen. Dit hadden we niet verwacht."

"Een verhaal komt soms heel dichtbij."

"Sinds ik bij de Haven kom, ga ik steeds meer op Bijbelteksten letten, ze refereren aan mijn leven. Ik voel me daarin bevestigd. Ik ben wijs geworden uit het leven."

De verschillende samenkomsten hebben hun basis gevonden en de organisatie én inhoud gaan goed. Uit gesprekken met bezoeken

kers blijkt dat de samenkomsten vooral een "eerste kennismaking" met de persoon Jezus is. De Haven is een gemaakte

* Een vaste bezoeker van De Haven...

gemeenschap geworden waar mensen vertrouwen, acceptatie en ruimte om te twijfelen ervaren. De balans tussen geven en ontvangen is verrassend, omdat uiteindelijk iedereen zowel geeft als ontvangt.

Dit geeft rust en een goede basis om binnen de verschillende teams op een natuurlijke manier (kleine) hervormingen door te maken. Dat doen we door naar elkaar te luisteren en in gesprek te blijven met de Bijbel als basis. Door open te staan voor ieders

bijdrage in de bijeenkomsten en door naar buiten te treden en wijkbewoners aan te spreken op straat met de koffiefiets (zie foto).

Verhuisd

Op dit moment staan we aan het begin van een nieuwe fase. Op 1 januari is De Haven 250 meter verhuisd van de Triumfatorkerk naar het buurthuis Bij Bosshardt van het Leger des Heils. Het is wennen: waar staat alles, weten mensen ons te vinden, hoe gaan we ons hier thuis voelen? Maar het is een fijne plek, al bekend voor een deel van de buurtbewoners en het biedt mogelijkheden voor de samenwerking met kerken en maatschappelijke organisaties op Kanaleneiland.

Op die manier zoeken we verder om nog meer "in de wijk te kruipen". In de nieuwe fase zijn we ook op zoek naar een nieuwe werker die, na het vertrek van Marius op 1 maart jongstleden, De Haven kan ondersteunen. Daarnaast hopen we op sterkere verbinding met onze broeders en zusters elders in de stad, waar mede door de inspiratiereis naar Londen afgelopen maart een mooie stap in is gemaakt.

Auteur is gemeentelid van de wijkgemeente De Haven.

WIJKGEMEENTE WEST ROEIT MET DE RIEMEN DIE ZIJ HEEFT

De geuren van barbecue en paaskaars

Jan Aren Neels

Het is een zonnige dag en ik fiets langs het kanaal naar de kerk. De roeiers liggen in het water en proberen uit alle macht achteruit te varen, een enkeling daar gelaten. Altijd een wonderlijk fenomeen dat je met zes sterke mannen een oud vrouwtje op de fiets kan bijhouden. Ach ja, was het afgelopen jaren ook niet zo gegaan met de kerk? Maken we het ons niet veel te moeilijk om een kerk te willen zijn in wijk West?

Vandaag mag ik in de kerk mededelen dat we niet verder gaan met Pim Brouwer als dominee. Een pijnlijk en slopend proces om tot die conclusie te komen. We hadden zo hard ge(g)roeid en Pim was een goede coach. Zo'n eentje op de fiets, langs het kanaal, met een megafoon. Ogen constant gericht op het roeien van de boot over het water. U kent vast wel de situatie waarin deze coaches geen oog hebben voor ander verkeer. Dat kunnen flinke botsingen opleveren, helemaal met een megafoon in de hand.

De roeiers kijken je terug naar het verleden. Wat zagen zij? Ten eerste wat je van een kerk mag verwachten. Kerkdiensten online en live. Een jaarthema, diaconale acties en een mooie website. Onderbroeken en sokken voor de mannen van Toevlucht. Gemeen-

tedelen die naar elkaar omzien en voor elkaar zorgen. Muzikale verbreding. Ouderen die oprecht genieten van jonge liederen. Jongeren die oprecht genieten van oude woorden. Lekker traditioneel genieten op rode boekjes dag. De wijkplaats staat diaconaal bekend in West. De gemeente voelt zich hier thuis.

Regenboog

Fietsend naar de kerk bereid ik mij voor hoe ik dit moet mededelen. Ik vraag mij af of we nog wel door moeten roeien in

West. Wat maakt het kerken in Utrecht-West nou nog uit. We kunnen toch ook met z'n allen verhuizen naar één van de binnenstadkerken. Hoe meer hardlopers er op de weg zijn, hoe dichterbij ik in Oog en Al kom. En daar vind ik het antwoord. Een grote regenboog van Oog in Al over het kanaal naar Lombok, een prachtig beeld. Hardlopers stoppen en zelfs de roeiers draaien zich om. We moeten ons helemaal niet afvragen of we wel kerk moeten zijn in West. We moeten geloven in West.

Op de buurtcamping kerk houden, op mohammedaanse stoelen waar de geur van barbecue en paaskaars samenkomen. Een plek zijn voor buurtbewoners waar ze rust en liefde kunnen vinden in hele praktische handelingen. Samen diaconale activiteiten organiseren in de Wijkplaats. De kleertjes krijgen en met z'n allen op bezoek bij andere kerken. Kinderdiensten waar ze in de schouwburg jaloers op zijn. Verjaardagen voor ouderen. Niet voor een bepaald doelgroep maar voor de gehele wijk.

Een kerk voor Jan en alleman.

De foto van de regenboog wordt door vier gemeenteleden naar mij toegezonden. Ik hoef het eigenlijk niet meer in de kerk te laten zien. Iedereen is er getuige van geweest. We gaan verder roeien, er komt een interim-predikant tevens binnenvaart schipspredikant.

Auteur is voorzitter van de wijkgemeente Utrecht-West.

* Zomerkamp van wijkgemeente West (eigen foto).

Hoeveel kost een Luther? Een parabel uit de Tuindorpkerk

Len Borgdorff

In het Catharijne Convent kostte een lutherpoppetje van Playmobil vorig jaar 12 euro en 95 cent, maar in een Akense speelgoed- annex boekwinkel moesten we er 2,95 voor betalen. Omdat wij zelf een dergelijk Luthertje cadeau kregen, zou je je dus de vraag kunnen stellen of dat een Luther was van twee- of eentje van twaalfvijsennegentig. Of het er iets toe doet? Dit is niet de plek om daar nader op in te gaan. Het zou een mooie parabel zijn: de gelijkenis van de dankbare en de ondankbare ontvanger. En daar zou dan in de Tuindorpkerk over gepreekt worden.

Dat zou dan mooi gepast hebben in de themamaand over gelijkenissen. In september, oktober en november stonden die centraal. In de diensten werd er over gepreekt en in veel gevallen werd daarbij ook een schilderij betrokken. Er werd voor de gelegenheid zelfs apart een schilderij voor gemaakt door Hans Hagen en Marcus van Loopik, schilder, maker ook van de illustraties in de kanseleditie van de Willibrordbible, kwam met een Joodse exegese van de uithuizige landheer

die zijn dienaren achterliet met een opdracht. Er waren avonden over. De uitnodiging tot het feestmaal kreeg bijzonder reliëf door de kerk om te bouwen tot een grootse feestzaal waarin iedereen genodigd was om aan te schuiven. En we schreven ook zelf een parabel. Jammer, dat ik toen nog niet op de hoogte was van het prijsverschil van de Playmobil Luther.

Willibrord

Ik sta nog even stil bij de kanseleditie van de Willibrordbible. Die werd ons, lang geleden al weer, cadeau gedaan door Bas van den Berg op het moment dat de oude Statenbible te kwetsbaar was geworden om nog iedere week te openen en te sluiten. Met dit geschenk vormen we het spoor terug, zou je kunnen denken. We zijn aan het terughervormen, zo noemt Sjouke Sytema dat, een mooie term. Er staat dus een katholieke Bible bij ons op de liturgietafel met daarin kunstwerken van een joodse kunstenaar. De aandacht voor de Joodse wortels is in de Tuindorpkerk altijd al manifest geweest, laat me alleen maar de jaarlijkse sedermaaltijd noemen. Maar over dat katholiek wil ik even wat meer kwijt. Allereerst leunt de Lutherse kerk veel meer tegen de katholieke traditie aan en dat vind je ook terug in de muziek. Welnu, die muziek is prominent aanwezig in de Tuindorpkerk. Vorig jaar

om deze tijd klonk het 'Hör mein bitten' van Felix Mendelssohn (Luthers) aan het begin van de Veertigdagentijd (Rooms!). In juni stond in een apart concert muziek van Bach centraal (Luther!) en in de zomerdiensten maakten we na de ochtenddienst vier keer een orgelconcert mee, waarvoor mensen buiten stonden te wachten: als de dienst was afgelopen, dan konden ze naar binnen. Gelukkig, waren de meeste gasten al binnen.

Iona, Assisi en Alzheimer

In april gingen twaalf (!) leden van de Tuindorpkerk een weekje naar Iona om zich in het kloosterlijk leven daar te storten dat zich laat inspireren door Keltisch-christelijke wortels. Aan die indrukwekkende retrace ging een aantal avonden vooraf waarin deze Tuindorpkerkers zich verdiepten in die traditie. Een half jaar later ging een drietal mensen van de Tuindorpkerk mee met een door de katholieke Pauluskerk georganiseerde reis naar Assisi om de sporen van de heilige Franciscus te drukken. Paulus- en Tuindorpkerk laten zich sowieso veel aan elkaar gelegen liggen. Al jaren zijn er af en toe gedeelde diensten en we verzorgen gemeenschappelijk de vespers in de Stille Week. Maar dan zijn er ook nog de vele en drukbezochte bijeenkomsten rond het thema 'Leven met kracht en kwetsbaarheid', over

dementie en depressie. Soms een lezing, soms verhalen van mensen die er ervaring mee hebben, maar ook een indrukwekkende voorstelling 'Alts en zo' van Kees van der Zwaard.

Jeugd

Memorabel en passend in onze behoefte om onze zondagse diensten af en toe ook een ander karakter te geven was de dienst met eigen muziek van jongeren. De Tuindorpkerk kent nogal wat muzikaal talent, waar we natuurlijk heel bescheiden over zijn, maar het is op alle zondagen te merken, en niet alleen dan. Jongeren vormen de Psalmen-voor-Nu-groep, maar dat was op die zondag in mei niet genoeg. Djurre, Frits, Sander en Myrre (muzikaal niet de eersten de besten) zongen en speelden in de dienst een van hun lievelingsstukken en vertelden wat dit stuk voor hen betekende, óók voor hun geloof. Ontroerend en veelzeggend. Weer andere jongeren maakten in oktober de kerkdienst onveilig door mensen lastig te vallen met tien stellingen waarop gereageerd moest worden. Stellingen komen altijd ongelegen. Het verhaal gaat dat deze actie met Palmzondag een vervolg gaat krijgen.

Badeend

Wat staat er nog allemaal op mijn lijstje? De prijs voor ons project De Vrolijkheid, het succes van

* De Tuindorpkerk, compleet 'hervormd'... (foto Hans-Paul Siderius).

de tijdcollecte, de hervormingen binnen de kerkenraad, de steeds verdere integratie van onze kunst in de kerk, de lichtjesticht in december, de succesvolle Carols, de leerhuizen rond het Oude Testament en Christian Wiman, de activiteiten van Huis in de Wijk. O, wat zullen er veel Tuindorpkerkers ongelukkig zijn met dit stuk, want ik heb dit niet genoemd en dat niet. Waarom had ik bijvoorbeeld onze kerk als Groene Kerk waarvan de kerkzaal ontruimd moest worden om plaats te bieden aan hoge stellages, om oecumenische redenen noem ik die hier liever stellingen, waarmee de lichtarmatuur geschikt gemaakt kon worden voor led-verlichting, een hervorming tot licht dat zelfs de hemel kan beschijnen, wat ik persoonlijk overigens een beetje aanmatigend vind. Geen plaats voor de leuke (aflaat-?) actie om dit mogelijk te maken. Jammer.

Eén ding nog: op de kerstmarkt in Aken was Luther ook te koop als badeend. De katholieke Sinterklaas heeft die luther-eend gekocht en op 5 december bij de calvinistische voorganger van de Tuindorpkerk aan de deurknop gehangen.

Auteur is is scriba van de Tuindorpkerk.

* Regenboog boven Utrecht (zie verslag van 'West' op de vorige pagina).

Ds Netty de Jong-Dorland

‘Hervormen’ is de titel van het pastoraal jaarverslag van 2017. Vanzelfsprekend ingegeven door het feit dat 2017 het gedenkjaar was van 500 jaar Reformatie. Het hele jaar door zijn door het land heen activiteiten georganiseerd in het kader van dit gedenkjaar. Op 31 oktober 2017 was de slotmanifestatie in de Domkerk.

Nationale Viering 500 jaar Reformatie in de Domkerk

Op dinsdag 31 oktober maakte ik in onze Domkerk de Nationale viering mee van 500 jaar Reformatie. Ik was er namens de Algemene Kerkenraad Klein van de PGU, samen met de voorzitter René van Bommel, die koning Willem Alexander ter verwelkoming een hand mocht geven, en Teunis van Kooten, de scriba. Het was een mooie viering, de Dom was prachtig verlicht, de sfeer was feestelijk, en het slotlied ‘Waar God de Heer zijn schreden zet’ uit volle borst gezongen en door trompetten en orgel begeleid, was ontroerend. Mooi om zo 500 jaar Hervorming te gedenken. Na de dienst wachtten ons koffie, broodjes, een Domkoek en een St. Maartenslikeurtje. Heel trots was ik op onze Domvrijwilligers die op een geweldige manier vele honderden gasten ontvingen en bedienden.

Een nieuwe kerststal

Een hervorming onderging in 2017 onze kerststal. Sinds de tachtiger jaren van de vorige

Hervormen: Het Citypastoraat Domkerk in het jaar 2017

* De viering van 500 jaar Reformatie in de Domkerk was een hoogtepunt in 2017 (foto Sandra Haverman.)

eeuw stond in de Domkerk vanaf Advent tot en met Driekonin-gen een kerststal ontworpen door Ruud Bartlema en gemaakt door gemeenteleden. Honderdduizenden zijn in deze jaren de kerststal komen bekijken, hebben ervan genoten, of vonden hem teleurstellend of zelfs lelijk. In

2017 kwam de gedachte op aan een nieuwe kerststal: de kerststal ontworpen door Dick Bruna. In 2017 overleed Dick Bruna, icoon van de stad Utrecht. Het leek ons passend en mooi om ‘zijn kerststal’ in de Domkerk te krijgen. Dat is gelukt met toestemming en medewerking van

Mercis Publishing BV. Op zaterdag 2 december, de zaterdag voor de eerste adventszondag, werd de nieuwe kerststal ‘ingewijd’, en las Dorothé Cras, eigenaar van de Utrechtse Kinderboekwinkel aan de Ganzenmarkt, het kerstverhaal voor uit ‘Kerstmis’ van Dick Bruna. Een vreugde om te zien

hoeveel ouders en grootouders in deze afgelopen advents- en kerstperiode het kerstverhaal aan hun (klein)kinderen hebben voor-gelezen bij de nieuwe kerststal.

Handreiking in nieuwe stijl

Een hervorming onderging in 2017 ook de Handreiking, het blad van het Citypastoraat Domkerk. De Handreiking bestaat al sinds het ontstaan van het Citypastoraat in 1970. Een eerste hervorming onderging het blad in september 2009. Met het kerstnummer van 2017 heeft de Handreiking opnieuw een hervorming ondergaan, nu in de nieuwe huisstijl van de Domkerk, fris van kleur, een echte glossy mag je wel zeggen. Iemand zei: “Niet alleen de bladzijden glanzen meer, maar het lijkt alsof ook de artikelen steeds meer glanzen en interessanter worden.”

Elke tien weken verschijnt het blad, in een oplage van 750 exemplaren. Een paar honderd daarvan worden gratis meegenomen vanuit de Domkerk ‘de wereld in’. Ook een manier om missionair bezig te zijn. Trots zijn we op onze eindredacteur Jeannette van Dalen en onze hoofdredacteur Conny van Lier die hier heel veel tijd, energie en creativiteit in investeren.

Auteur is predikant van het Citypastoraat Domkerk.

Vernieuwing in de Jacobikerk: een verhaal zonder einde

Nadine van Hierden en Arie Westerhout

Niets is wat het lijkt, ook in de Jacobikerk niet. Wanneer je de kerk binnenkomt, hangt direct tegenover de ingang een op het eerste gezicht niet zo bijzonder tekstbord. Met enige moeite zien we dat de gotische letters een gedeelte uit de brief van de apostel Paulus aan de Hebreeënen vormen (Hebreeënen 12: 14-24). In dit tekstbord wordt het verhaal van de Reformatie in de Jacobikerk op een mooie wijze zichtbaar.

Onder deze tekst blijkt namelijk een middeleeuws schilderij schuil te gaan. Technisch onderzoek laat zien dat het oorspronkelijke paneel een afbeelding van een Gregorius is. Toen de Reformatie in 1579 in de Jacobikerk zijn intrede deed, moesten al te paaps geachte afbeeldingen wijken. Dit katholieke schilderij werd echter niet weggegooid of vernietigd, maar kreeg een nieuwe functie. Is de

Jacobikerk hiermee de eerste ‘groene kerk’ van Utrecht? Eén van de kerngedachten van de Reformatie zien we op een heel letterlijke wijze terug in het tekstbord. Het Woord komt in plaats van het (vereren van) het beeld. Aan dit tekstbord annex schilderij werd op 27 oktober een symposium gewijd met als thema ‘Tolerantie en verdraagzaamheid in historisch perspectief’. Een boek over het tekstbord werd gepresenteerd. Onze organist Gerrit Christiaan de Gier en het koor Santiago verzorgden een muzikaal programma met als thema de Reformatie. Prof. James Kennedy verleende zijn medewerking door een lezing te houden over tolerantie en verdraagzaamheid anno 2017.

Veelzijdig

Het thema religieuze tolerantie komt wellicht niet bij iedereen als eerste naar boven wanneer aan de Jacobikerk wordt gedacht. Tolerantie en een orthodox gereformeerd geluid lijken voor sommigen wellicht elkaars tegengestelden. De Reformatie in de Jacobikerk laat zien dat dit niet

het geval hoeft te zijn. De Jacobikerk is een veelzijdige gemeente. Naar aanleiding van zijn 40-jarig ambtsjubileum zei ds Andries Zoutendijk in een interview in het Reformatorisch Dagblad hierover: “Verscheidenheid in de kerk? Prima, maar blijf wel de Bijbel uitleggen.” Deze uitspraak is goed te rijmen met de richting die de eerste protestantse dominee in de Jacobikerk, ds Hubert Duifhuis, voorstond. “Hij liet de gelovigen vrij in hun keuze voor de inrichting van hun leven. Met Christus als groot voorbeeld, de Bijbel als richtlijn en de Heilige Geest als steun”, aldus kunsthistorica dr Truus van Bueren in haar lezing op 27 oktober.

Uitdagingen

Gelukkig werd er in 2017 niet alleen maar teruggeblikt, maar ook vooruit gekeken. Vanaf het begin van de Reformatie is de kerk voortdurend in ontwikkeling en ziet ze zichzelf steeds weer voor nieuwe uitdagingen gesteld staan. Gezamenlijke bezinning op de plaats van de kerk en het geloof in stad en samenleving blijven dus altijd nodig. In de Jacobikerk werd er dit jaar veel nagedacht met elkaar over de vraag hoe we kerk willen zijn met elkaar. Een nieuw beleidsplan werd gepresenteerd onder het motto ‘Luisteren, doorvertellen, dienen’. Ook ondernam de kerkenraad met geïnteresseerden een inspiratiereis naar verschillende gemeenten in Londen. Ook in deze wereldstad wordt gezocht naar nieuwe vormen voor oude woorden. De ervaringen uit Londen inspireren ons om te kijken naar onze manier van gemeentezijn, de activiteiten die we ondernemen en het gebruik van ons gebouw. Ook wordt er nu al nagedacht over het aanstaande afscheid van ds Zoutendijk, die deze zomer na 28 jaar in de Jacobikerk te hebben gediend met emeritaat gaat. Al met al zien we dat Hervorming nooit ophoudt, en dat is maar goed ook.

Arie Westerhout is scriba en Nadine van Hierden is gemeentelid van de Jacobikerk.

* Momentopnamen van het symposium ‘Tolerantie en verdraagzaamheid in historisch perspectief’.

JOHANNESCENTRUMGEMEENTE GAAT DE UITDAGING AAN

Ecclesia semper reformanda

Kees Wijnen

Het is nog niet zo lang geleden dat de leegloop van de kerken volgens velen zou leiden tot het verdwijnen van wat we doorgaans 'religie' noemen. Vandaag kan het eigenlijk niemand meer ontgaan dat het tegengestelde het geval lijkt. Religie, religieuze beleving, spiritualiteit als levensoriëntatie blijft hardnekkig bestaan in een wereld die behoorlijk seculier is. Misschien omdat religie iets te bieden heeft waarop het 'ik denk dus ik ben' van Descartes geen vat heeft. Als dat zo is, stelt dat de kerk in deze seculiere tijd voor een uitdaging.

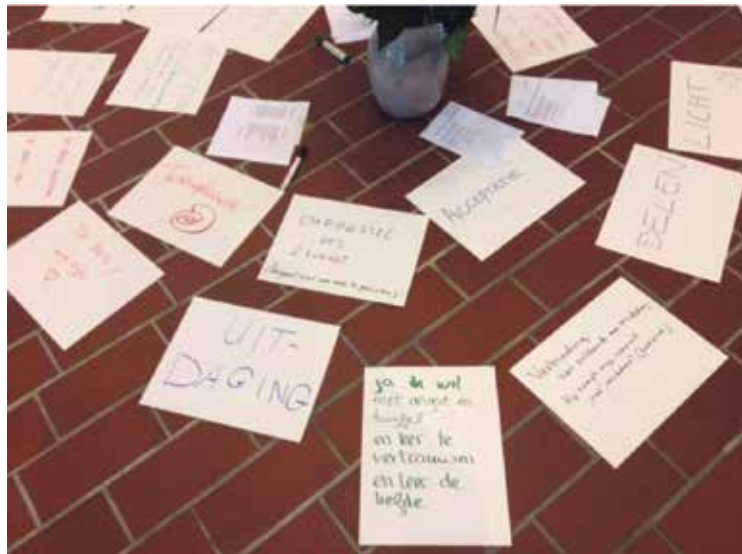
De theoloog Karl Barth zei (mogelijk in navolging van de kerkvader Augustinus) dat de kerk altijd weer hervormd moet worden: *Ecclesia semper reformanda*. Kerkelijke organisaties en hun leden moeten altijd bereid zijn

kritisch naar zichzelf te kijken en, zo nodig, te veranderen. Traditie is voortdurend in beweging en dat is meteen dan ook zo ongeveer het enige dat er niet aan verandert. Orthodox ben je als je je geloofwaardig verhoudt tot die rijke, beweeglijke traditie en het eigen en gemeenschappelijke religieuze leven vorm geeft op een manier die de zaak levend houdt.

Geloofstraditie

In de Johannes proberen we op verschillende manieren aan de woorden van Barth vorm en inhoud te geven. We willen dat doen samen met gelovigen en ongelovigen, met wie iets heeft of had met een geloofstraditie of er weleens mee zou willen kennismaken.

Het leerhuis 'Zo zou het kunnen: geloven, denken, geïnspireerd worden ...' heeft daarom de laatste jaren als motto een citaat van de cultuurfilosoof Jan Drost: "Wie zichzelf geen grote vragen stelt leeft zomaar, omdat hij er nu eenmaal is. En volgens mij houdt geen mens dat een leven lang vol. Vroeg

* Geloven in deze tijd, een uitdaging... (foto ds Toos Wolters).

of laat zal iedereen willen weten of zijn bestaan zin heeft of niet."

Op een heel andere manier komen deze grote vragen ook aan de orde als we – gedachtig aan de ervaring van Elia op de berg Horeb – aan de hand van (bijbel)verhalen, gedichten,

geleide visualisaties, stilte en uitwisseling luisteren naar een fluisterstille stem. Om zo vanuit de stilte van ons hart te zoeken naar wat ons antwoord kan zijn.

Verbindingen

In een aantal vieringen in de Jo-

hanneskerk leggen we nadrukkelijk verbindingen tussen een bijbelgedeelte en niet religieuze beeldende kunst, liederen en gedichten om zo een brug te slaan tussen de seculiere taal buiten de kerk en de religieuze taal daarbinnen.

De taal van het hoofd tijdens de leerhuisavonden, die van het hart in de fluisterstille stem bijeenkomsten en de vieringen, kunnen niet zonder de taal van onze handen die bezig zijn in de wijk en stad waar we leven: de maaltijden in Hanna's Herberg, de schrijfacties met Amnesty International, de betrokkenheid met Kamp Zeist en de Voedselbank. Hoofd, hart en handen – ze zijn niet los van elkaar verkrijgbaar. Alleen samen geven zij vorm en inhoud aan de wakker-roepende stem die in ons binnenste klinkt en aan de opdracht Gods uitstralende kracht in deze wereld te zijn.

Auteur is scriba van de Johannescentrumgemeente.

Jasja Nottelman en Liesbeth Timmers

'Ik ben zo vaak langs de Janskerk gefietst, nooit geweten dat er zo'n prachtige kerk achter deze deur schuilgaat!' Midden in de stad, naast de bloemenmarkt op zaterdag en aan het einde van de dag wordt het beeldje van Anne Frank met een paar bloemen omkransd.

Elke zondag om 11.00 uur komen mensen vanuit allerlei hoeken en gaten van Utrecht en daarbuiten om te genieten van de ruimte, van de muziek, om te horen over wat de Eeuwige ons te zeggen heeft.

In de Janskerk vieren we ieder jaar in juni Roze Zondag. In 2017 kreeg de kerk die zondag van binnen letterlijk een andere tint: een grote regenboogvlag hing als een kleurig baldakijn boven de zittende kerkgangers. En over de altaartafel hingen twee vlaggen: naast een 'holebi-vlag' ook een 'transgender-vlag'.

Teruggang ombuigen

Om een teruggang in het kerkbezoek om te buigen is in 2017 een pilot-enquête in Lunetten gehouden. Die leverde veel respons op en krijgt in 2018 gemeentebreed vervolg. Opvallend positief is het succes van de Kerk-op-schootvieringen voor kleintjes van 0 tot 4 jaar en hun ouders.

Van schilderij naar muziek

In 2017 is er met veel plezier gewerkt aan het muziekproject *Singing for Sophia*, dat uitliep op een lieddag in november. Er zijn vier liederen gemaakt. Dit alles begon met de aanschaf van het schilderij 'Waiting for Sophia' van de Engelse kunstenares Angie Devereux. Het kunstwerk laat een stralende

* Roze zondag in de Janskerk [foto's: Olga Leever].

Vrouw zien, die op het punt staat het Woord, de Wijsheid te baren. Wie het werk van dichtbij bekijkt, ziet dat het is opgebouwd uit vele Bijbelcitaten, onder meer uit Spreuken. Met dit kunstwerk als inspiratie, schreven Janskerkleden tijdens een poëzieworkshop teksten over wijsheid en verwachting. De gerenommeerde jonge componiste Mathilde Wantenaar (1993) zette de liederen vervol-

'Nooit geweten dat er zo'n prachtige kerk achter deze deur schuilgaat!'

gens op muziek voor orgel en koor. De liederen zijn bij de EUG te verkrijgen.

Niet alleen maar samen

Op de Oudegracht, in het huis van de Zusters Augustinessen, waar de meeste doordeweeks activiteiten van de EUG plaatsvinden, woont sinds september 2016 een vijftal studenten/young professionals: de missionair-diaconale leefgemeenschap Eau de Gracht, opgezet door ds Wim Vermeulen (Jacobikerkerk) en ds Jasja Nottelman (EUG). Deze leefgemeenschap ontwikkelde zich in de loop van 2017 tot een vrolijke gastvrije gemeenschap die graag mensen uitnodigt om mee te eten, af en toe tijdelijk een student(e) opvangt en de zusters hier en daar helpt of gezellig een kopje koffie met hen drinkt. Mede door hen kan de EUG haar ruimtes aanbieden aan studentenverenigingen voor een bijbelkringavond, een eerstejaarslezing, etc. Ook het Buurtpastoraat heeft een plek gekregen bij de EUG. Zo kunnen de ruimtes goed gebruikt worden en is er veel onderling contact in deze prachtige gebouwen aan de Oudegracht.

Wijzigingen in het team

Jammer genoeg hebben we in september 2017 afscheid moeten nemen van pastor Marieke Milder. Zij ging elders werken. Pastor Elise Woertman heeft een deel van haar taak overgenomen en voor één dag in de week is het team aangevuld met pastor Johanneke Bosman.

Jasja Nottelman is predikant en Liesbeth Timmers is secretaris van de EUG.

MARCUSKERK EN NICOLAÏKERK NU DEFINITIEF SAMEN

Her-vormen tot een nieuwe wijkgemeente

Judith Zweistra-Immink en
Joke Ortt, scribae

**Met de herdenking en viering van 500 jaar Reformatie is 'hervormen' in 2017 meer dan ooit een toepasselijk thema voor ons jaarverslag. Ons jaar stond in het teken van verken-
nen, elkaar leren kennen en loslaten. Waren wij aan het begin van 2017 nog twee wijkgemeenten, op de drempel van 2018 zijn wij samengegaan in een nieuwe wijkgemeente. Het afgelopen jaar stond dan ook volop in het teken van deze samenvoeging.**

En wat is er hard gewerkt en veel gebeurd. Bijvoorbeeld tijdens de heidag in de Marcuskerk in april waarop de vrijwilligers van de verschillende werkgroepen samen kwamen om na te denken hoe nu samen verder te gaan en invulling te geven aan hun taken in de kerk. Er werd bijvoorbeeld druk gepraat over diaconie, liturgie, rentmeesterschap, PR, kindernevendienst. Het was bijzonder hoe open mensen elkaar, met toewijding aan de kerk, tegemoet traden om elkaar te ontmoeten. De werkgroepen maakten spontaan afspraken om samen te gaan vergaderen, en zo te werken aan een gezamenlijke toekomst.

Musical

Ondertussen leerden de kinderen van beide kerken elkaar al goed kennen tijdens de voorbereidingen voor de gezamenlijke musical, een voortzetting van een gezamenlijke traditie die al jaren teruggaat. Vanaf januari werd er onder de inspirerende leiding van Ko Zwanenburg en Sigrid Braam en met hulp van enthousiaste gemeenteleden elk weekend hard geoefend. Met drie prachtige uitvoeringen in mei als hoogtepunt. Vanaf september organiseerde de gezamenlijke commissie Vorming en Toerusting verschillende activiteiten, die in het kader ston-

den van elkaar leren kennen. Ook waren er twee gezamenlijke diensten: begin oktober gingen we samen naar de kerk in de Marcuskerk, eind oktober deden we hetzelfde in de Nicolaïkerk.

Op de drempel van 2018 zijn wij samengegaan in een nieuwe wijkgemeente.

Ontmoeten

Behalve voor het gezamenlijke vieren, was er ruimte voor kennismaken en elkaar ontmoeten. Dat kon ook tijdens de vrijwil-

ligersavond in de Nicolaïkerk in december. We aten gezamenlijk aan twee lange tafels bij kaarslicht. De beste pizzabakker van Utrecht stond in de binnentuin en buiten lag heel veel sneeuw. Zo groeiden we stukje bij beetje naar elkaar toe

Natuurlijk is er ook verdriet en zorg. In verschillende gemeenteraden hebben we gepraat over de komende veranderingen, en mogelijke oplossingen voor zorgpunten. Zo is er bijvoorbeeld besloten om in elk geval tot de zomer een bus vanuit de Marcuswijk te laten rijden naar de Nicolaïkerk, zodat ook oudere mensen de kerkdiensten bij kunnen wonen. In de Marcuskerk waren er inloopochtenden om verdriet en zorg met elkaar te delen.

Op een goede toekomst met elkaar en met de Eeuwige.

Afscheid van 'de Marcus'

Afscheid nemen van een kerkgebouw en een gemeente die zoveel jaren van betekenis is geweest in het leven van mensen, dat is niet niks. Grote levensgebeurtenissen zoals trouwen en dopen, maar ook de wekelijkse kerkgang, zijn onlosmakelijk verbonden met de Marcuskerk. In het prille begin van 2018 ging ds Hans Koops er voor de laatste keer voor. Bij deze bijzondere dienst werden voorwerpen uit de kerk gedragen. De week daarop werden deze voorwerpen de Ni-

*Voorwerpen uit de Marcuskerk worden de Nicolaïkerk binnengedragen.

colaïkerk weer binnengedragen. Alle voorwerpen hebben nu een ereplaats in de Nicolaïkerk gekregen. Zo is een stukje geschiedenis en thuis van de Marcuskerk zorgvuldig meegebracht de nieuwe wijkgemeente in. Zijn we nu klaar met hervormen? Nee, de gezamenlijke startdienst in januari was niet alleen een sluitstuk, maar ook een begin. Het begin van een nieuwe wijkgemeente waarin nog het nodige moet gebeuren en waarin we samen verder gaan op onze tocht, soms met vallen en opstaan. Maar in elk geval in de hoop op een goede toekomst met elkaar en met de Eeuwige.

* Cantatedienst in de Marcuskerk (foto henk Provily).